

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

А. Заїкін, Е. Жигульова, С. Рябцев, В. Марчук, Д. Марчук, Є. Козак

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Україна

кореспондент-автор – А. Заїкін: andriy.zaikin@kpnpu.edu.ua

doi: 10.32626/2309-8082.2020-17.22-27

В статті розглядаються особливості підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до формування здорового способу життя молодших школярів. Авторами зроблений аналіз наукової літератури, що свідчить про різні підходи до покращення підготовки фахівців фізичного виховання. *Мета дослідження* полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування культури здоров'я молодших школярів. *Матеріал і методи*. Експериментальну базу дослідження склали студенти та магістранти факультету фізичної культури Кам'янець-Подільського національного університету імені І.Огієнка у кількості 62 осіб. Для вирішення поставлених завдань були використані методи порівняльного аналізу і узагальнення літературних джерел та педагогічний експеримент. *Завдання дослідження*: розкрити особливості професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до виховання здорового способу життя молодших школярів; здійснити аналіз філософських, соціальних і психолого-педагогічних передумов виховання здорового способу життя молодших школярів; теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до виховання здорового способу життя молодших школярів. *Результати*. Підсумковий аналіз експериментальних даних виявив суттєві позитивні зміни рівнів сформованості мотиваційного, когнітивного, діяльнісного компонентів підготовленості майбутніх учителів фізичної культури, які входили до експериментальних груп порівняно із показниками підготовленості майбутніх учителів фізичної культури, які входили до контрольних груп. *Висновки*. Підготовка студентів до виконання основних функцій педагога стосовно формування здорового способу життя школярів може бути більш ефективною, якщо такі види їх діяльності, як навчальна робота, самостійна робота і виробнича практика, зорієнтовані на підготовку майбутніх фахівців до виконання відповідних функцій шкільного вчителя ще на етапі вузівської освіти.

Ключові слова: професійна підготовка, здоровий спосіб життя, міжпредметні зв'язки, самостійна робота, педагогічна практика, педагогічні умови, студенти.

Вступ

Відомо, що добре володіння своїм предметом, готовність учителя до його викладання сприяє підвищенню якості в системі освіти. Сьогодні перед учителем фізичної культури постає нелегке завдання, вирішення якого потребує від нього відповідної підготовки, наявності спеціальних знань, умінь та навичок, необхідних для якісного викладання навчальних предметів, спрямованих на формування в шкільній молоді високого рівня культури здоров'я.

Зміст професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання на сучасному етапі повинен

Zaikin A., Zhyhulova E., Ryabtsev S., Marchuck V., Marchuck D., Kozak Ye. Pedagogical conditions of the would-be PE teachers' training for the formation of a healthy lifestyle of junior schoolchildren

Абстракт. The article deals with the peculiarities of preparation of would-be teachers of physical education for the formation of a healthy lifestyle of junior schoolchildren. The analysis of the scientific literature is made by the authors, it indicates different approaches to improving the preparation of the specialists of physical education. The goal of the research is to substantiate theoretically and to test experimentally the pedagogical conditions of preparation of would-be teachers of physical education for the formation of a culture of health of junior schoolchildren. *Material and methods.* The experimental base of the research was made up of 62 students and masters of Faculty of Physical Training Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohiienko University. Methods of the comparative analysis, generalization of literary sources and pedagogical experiment were used to solve the set tasks. *Objectives of the study:* to reveal the features of professional and pedagogical training of would-be PE teachers to educate a healthy lifestyle of junior schoolchildren; to analyze the philosophical, social, psychological and pedagogical prerequisites for the education of a healthy lifestyle of junior schoolchildren; to substantiate theoretically and to test experimentally the pedagogical conditions of preparation of would-be PE teachers for the education of a healthy lifestyle of junior schoolchildren. *Results.* The essential positive changes in the levels of formation of motivational, cognitive, activity components of training of would-be PE teachers who were included in the experimental groups compared to the indicators of would-be PE teachers who were in the control groups was revealed in the final analysis of experimental data. The preparation of students to perform the main teacher's functions in relation to the formation of a pupils' healthy lifestyle can be more effective if their activities, such as teaching, self-study and pedagogical practice, which is focused on training of the future professionals to implement the school teachers' relevant functions at the stage of university education is also noted.

Key words: professional training, healthy lifestyle, interdisciplinary connections, self-study, pedagogical practice, pedagogical conditions, students.

бути зорієнтований на озброєння студентів знаннями, уміннями та навичками з формування, збереження й зміцнення здоров'я в усіх його аспектах (духовному, психічному та фізичному), формування здорового способу життя школярів [5; 7].

Аналіз наукової літератури свідчить про різні підходи до покращення підготовки фахівців фізичного виховання: формуванню ступеневої системи підготовки фахівців фізичної культури приділяли увагу Л. Волков, Ю. Шкретій та ін.; теоретико-методичну основу професійної підготовки вчителів фізичного виховання розглядали Л. Сущенко, Б. Шиян та ін.

Однак проблемі професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання саме до формування здорового способу життя молодших до теперішнього часу не приділялося належної уваги [3; 5-7].

Матеріал і методи дослідження

Мета дослідження полягала у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування культури здоров'я молодших школярів. Для цього було використано комплекс методів. Використання психолого-педагогічних і соціологічних методів сприяли виявленню установок, мотивів, інтересів і потреб студентів в інтегральному прояві оздоровлення школярів у специфіці майбутньої професійної діяльності. Із педагогічних методів було використано спостереження, що передбачало планомірний аналіз і оцінку психолого-педагогічних дій студентів [1; 6]. До об'єктів спостереження були віднесені основні складові професійних якостей студента з позиції виховання здорового способу життя молодших школярів. Педагогічний експеримент визначав ступінь ефективності розробленої моделі, що забезпечує реалізацію організаційно-педагогічних і психолого-педагогічних умов підготовки фахівців в галузі фізичної культури в контексті виховання здорового способу життя молодших школярів. Експеримент проводився в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка. До нього було залучено 30 студентів у складі експериментальної та 32 – контрольної груп. Педагогічний експеримент тривав у 2017–2019 навчальних роках.

Для визначення рівнів сформованості підготовленості до виховання здорового способу життя молодших представників контрольної та експериментальної груп на початку та наприкінці формування експерименту проводили письмові опитування і тестування студентів. Для визначення мотиваційного компонента підготовленості було використано опитувальник Т. Елерса «Мотивація до успіху», для визначення діяльнісного компонента підготовленості – опитувальник Синявського-Федоришина, когнітивного компонента – оцінки за визначені види діяльності досліджуваних, що були одержані за допомогою експертів.

Одержані емпіричні дані були опрацьовані адекватними методами математичної статистики. Так, визначали середнє арифметичне, достовірність розбіжності двох середніх, що встановлені у відсотках, за допомогою непараметричного критерію Вілкоксона, величина рівня значущі – 0,05.

Результати дослідження

Формування готовності студентів факультету фізичної культури до формування здорового способу життя

учнів початкових класів вимагає, в першу чергу, опори на існуючі в педагогічній теорії і практиці уявлення про те, яким вимогам повинна відповідати відповідна готовність. Перш за все, необхідно, щоб її рівень у студентів до моменту закінчення вузу забезпечував їх здатність адекватно виконувати основні функції педагогічних працівників.

Підготовка студентів вузів фізкультурно-спортивного профілю до реалізації вказаних функцій педагога школи досить значуща з погляду формування у майбутніх фахівців фізичної культури та спорту готовності до реалізації формування здорового способу життя у роботі з молодшими школярами. При цьому функції вчителя як професіонала можна співвіднести з основними видами діяльності, що виконуються студентами в рамках їх професійної освіти у вузі по вибраній спеціальності [1; 4; 9].

Таким чином, підготовка студентів до виконання основних функцій педагога стосовно формування здорового способу життя школярів може бути більш ефективною, якщо такі види їх діяльності, як навчальна (аудиторна) робота, самостійна робота і виробнича практика, зорієнтовані на підготовку майбутніх фахівців до виконання відповідних функцій шкільного вчителя ще на етапі вузівської освіти.

У зв'язку з цим є сенс більш детально розглянути особливості вищезгаданих видів діяльності студентів. Це дозволить виявити істотні ознаки, що запропоновані в основу методичної моделі формування готовності майбутніх педагогів фізичної культури до формування здорового способу життя учнів початкових класів загальноосвітніх шкіл.

Основним результатом освоєння змісту вищої педагогічної освіти є сформована у студента система знань. Засвоєнні студентом знання є основною умовою реалізації конкретних видів їх майбутньої професійної педагогічної діяльності.

Характеризуючи діяльність, що виконується студентами факультету фізичної культури в рамках навчальної (аудиторної) роботи, можна констатувати, що вона припускає різноманітність форм занять, методів і засобів навчання. При цьому аналіз практики фізкультурно-педагогічної освіти показує, що збільшення об'єму засвоєних фактів або понять, правил або теоретичних висновків не обов'язково істотно змінює рівень компетентності майбутнього фахівця фізичної культури [2].

В цих умовах навчальна робота студентів факультету фізичної культури характеризується переважанням когнітивної спрямованості. Діяльнісний її аспект представлений уміннями в основному репродуктивного характеру з недостатньо, на наш погляд, задіяної

мотиваційної складової. Одним з актуальних напрямів підвищення ефективності формування відповідних компонентів готовності майбутнього педагога фізичної культури до реалізації формування здорового способу життя в роботі з учнями є опора на міжпредметні зв'язки в процесі професійної підготовки відповідних фахівців.

В даний час багатьма фахівцями в області педагогічної науки визнано, що міжпредметні зв'язки – важлива дидактична умова і засіб активізації навчальної діяльності, більш глибокого і всебічного засвоєння основ наук, систематизації знань, формування самостійного і пізнавального інтересу [1; 5; 6].

Відбір змісту міжпредметного характеру визначає і вибір форм організації навчального процесу, що сприяє узагальненню, систематизації знань, комплексному розкриттю учбових проблем, методів і прийомів навчання, які забезпечують перенесення знань і умінь студентів з різних предметів і їх узагальнення.

З точки зору використання міжпредметних зв'язків, орієнтованих на становлення готовності студентів до формування здорового способу життя учнів в процесі вищої професійної освіти, пріоритетною є спрямованість даних зв'язків на засвоєння елементів навчального матеріалу, що формують у майбутніх педагогів фізичної культури здатність забезпечувати паритет між заходами оздоровчої спрямованості і заходами, що підвищують інтелектуальну активність школярів.

Міжпредметні зв'язки пошукового характеру пов'язані із становленням мотиваційного компоненту готовності студентів факультету фізичної культури до реалізації здоров'язберігаючої функції у роботі з молодшими школярами. Між пошуком і мотивацією існує пряма залежність. З одного боку, наявність мотиву є стимулом пошукової активності студента. З другого боку, здійснюючи пошук, студент знаходить ті або інші шляхи вирішення поставленої перед ним проблеми, що забезпечує виникнення мотивації до діяльності, направленої на реалізацію цих шляхів у практиці. У зв'язку з цим можна стверджувати, що використання пошукових міжпредметних зв'язків у роботі зі студентами сприяє формуванню мотиваційного елемента професійної педагогічної готовності в даному аспекті.

Міжпредметні зв'язки, що відносяться до категорії творчих, відповідно взаємозалежні з творчим компонентом готовності майбутніх педагогів фізичної культури до формування здорового способу життя учнів початкових класів. Такі міжпредметні зв'язки дають можливість отримання відповідних знань, що відносяться до різних навчальних дисциплін, якісних для самої студента результатів, самостійне проектування окремих методик по формуванню здорового способу

життя і т.п. Відповідна діяльність носить для її суб'єкта інноваційний характер і може бути віднесена до творчості. Виконуючи її знову і знову, студент факультету фізичної культури розвиває свої здібності до створення авторських розробок в даній області. При цьому відбувається становлення у нього творчого компоненту готовності в аспекті здоров'язбереження учнів [4; 7].

Таким чином, з метою формування готовності майбутніх педагогів фізичної культури до реалізації формування здорового способу життя в роботі з молодшими школярами, крім орієнтації студентів на існуючі особливості в реалізації відповідної функції необхідно реалізовувати міжпредметні зв'язки репродуктивного, пошукового і творчого характеру, що направлені, відповідно, на становлення когнітивного, мотиваційного і діяльнісного компонентів професійної педагогічної готовності в даному аспекті.

Повертаючись на початок статті, де йдеться про аудиторну і самостійну роботу, а також професійно-педагогічну практику студентів як про основні прояви їх діяльності, в рамках яких відбувається формування готовності до формування здорового способу життя учнів, слід охарактеризувати і ці види підготовки студентів факультету фізичної культури.

Самостійна робота студентів виступає як пізнавальна діяльність, в процесі якої вони активно сприймають, осмислюють знання, набувають професійно-педагогічні уміння, опановують культуру розумової праці, переробляючи одержану інформацію на лекціях і семінарських заняттях [1; 2]. Даний вид діяльності є специфічним і переслідує у якості мети формування самостійності студента, становлення знань, умінь та навиків, що здійснюється опосередковано через зміст і методи всіх видів навчальних занять. При цьому самостійна робота виступає як дидактична форма навчання, що є системою організації педагогічних умов, які забезпечують управління навчальною діяльністю студентів та проходить при відсутності викладача і без його безпосередньої участі та допомоги [2; 5; 8].

В самостійній роботі студентів особливе значення має ініціативність у здобутті наукових знань, необхідних для вирішення завдань практики. Важливу роль відіграє ступінь розвитку пізнавального інтересу. Суть самостійної роботи визначається активними формами та методами навчання, індивідуальними завданнями, роботою з літературою. Постійне розширення об'єму наукових знань не може негайно відобразитися в освітніх програмах, тому педагогіка надає особливу увагу розвитку у студентів здібностей до самостійного оволодіння знаннями. Самостійна робота виступає найважливішим засобом здобуття гнучкого досвіду самоосвіти [2; 6].

Таким чином, самостійна робота студентів сприяє становленню вищезгаданих аспектів мотиваційної і діяльнісної готовності студентів до формування здорового способу життя учнів. В ній також формується творчий компонент відповідної готовності. Навчитися самостійно проектувати ефективні здоров'язберігаючі технології, здійснювати інноваційну діяльність можливо тільки в творчій, а не «шаблонній» роботі. Це, у свою чергу, має місце лише тоді, коли студенту надається достатня самостійність. Іншими словами, займаючись самостійною роботою, він реалізує свою ініціативу і на основі цього розвиває здібність до педагогічної творчості.

Виходячи з вищезазначеного можна зробити висновки про те, що в аудиторній роботі, яка здійснюється з метою формування готовності студентів до виховання здорового способу життя учнів, є сенс орієнтуватися, в першу чергу, на міжпредметні зв'язки репродуктивного і пошукового характеру. Організуючи ж самостійну роботу відповідної спрямованості, викладачі вузів повинні віддавати перевагу встановленню міжпредметних зв'язків пошукового і творчого характеру.

Як вже говорилося на початку статті, крім аудиторної і самостійної роботи студентів, третім важливим компонентом діяльності, в рамках якої реалізується формування готовності студентів факультету фізичної культури до формування здорового способу життя учнів, є професійно-педагогічна практика. Проводячи паралелі між аспектами діяльності студентів в освіті і функціями педагогів в освітній установі, можна констатувати, що педагогічна практика студентів відповідає власне професійній функції вчителів [3; 5; 6].

Педагогічна практика, здійснювана на базі загальноосвітніх установ з відривом від аудиторного навчання достатньо тривалий період, виступає як метод розуміння студентами суті професійної діяльності педагога. В ході практики надається можливість:

- ознайомитися з різними видами загальноосвітніх установ і специфікою їх роботи;
- застосувати психолого-педагогічні і спеціальні теоретичні знання в конкретній учбово-виховній діяльності;
- усвідомити потреби володіння здібностями до інтеграції знань з метою вирішення конкретних педагогічних завдань, розуміння важливості отримання теоретичних знань;
- оволодіти оцінними знаннями і набути досвіду організації і проведення навчально-виховної роботи.

В процесі педагогічної практики пізнавальна діяльність студентів удосконалюється на основі змістовного фактологічного матеріалу, пізнання і результативне

освоєння якого можливе за наявності уявлень про життя школи, суть учнівського і педагогічного колективів, його функціях, можливостях і т.д. Разом з тим реальний фактичний матеріал потребує впорядкування, узагальнення і відображення на ідеї науки, закони і закономірності освітнього процесу, методики викладання конкретної спеціальної дисципліни. Процес пізнання в період педагогічної практики характеризується, з одного боку, тим, що одержані теоретичні знання поглиблюються і набувають характеру практичної необхідності, а з другого боку, в досвіді школи постійно відбуваються якісні зміни як в самому освітньому процесі, так і в питаннях, що виходять за рамки загальноосвітніх закладів. Досвід спостереження і участі в освітньому процесі породжує нові потреби, коректує образ мислення, поведінки, відносини студентів до педагогічної діяльності.

Таким чином, значення педагогічної практики полягає також в освоєнні студентом методів науково-педагогічного дослідження, методики педагогічного спостереження, експерименту, оволодінні елементами наукового пошуку, оскільки в діяльності педагога завжди є елемент науково-педагогічного дослідження.

В процесі педагогічної практики в школі студент намагається реалізувати всі функції вчителя в тій мірі, в якій він був до цього підготовлений за весь попередній період навчання у вузі. Виходячи з цього, педагогічна практика виконує ряд функцій, що сприяють формуванню особистості майбутнього вчителя, основ індивідуального стилю майбутньої професійної діяльності.

Перш за все, педагогічна практика доповнює і збагачує теоретичну підготовку студентів, надаючи їм можливість закріпити і поглибити вже одержані знання, використовувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань навчання і виховання школярів. Таким чином, в період педагогічної практики відбувається процес актуалізації теоретичних знань студентів, що припускає відтворення, синтез і узагальнення знань в процесі практичної діяльності.

Таким чином, підсумковий аналіз експериментальних даних виявив суттєві позитивні зміни рівнів сформованості компонентів готовності майбутніх учителів фізичної культури, які входили до експериментальної групи порівняно з контрольною: когнітивного, діяльнісного та мотиваційного. На кінець педагогічного експерименту підтверджено, що спостерігається істотна відмінність між зміною середніх значень показника сформованості когнітивного компоненту майбутніх учителів фізичної культури, які входили до експериментальної групи ($0,4 \pm 0,02$ балів), і зміною середніх значень показника сформованості когні-

тивного компоненту майбутніх учителів фізичної культури із контрольної групи ($0,275 \pm 0,04$ балів); зміною середніх значень показника сформованості діяльнісного компоненту ($0,5 \pm 0,025$ балів) майбутніх учителів фізичної культури, які входили до експериментальної групи, і зміною середніх значень показника сформованості діяльнісного компоненту ($0,065 \pm 0,008$ балів) майбутніх учителів фізичної культури із контрольної групи; зміною середніх значень показника сформованості мотиваційного компоненту ($0,533 \pm 0,025$ балів) майбутніх учителів фізичної

культури, які входили до експериментальної групи, і зміною середніх значень показника сформованості мотиваційного компоненту ($0,274 \pm 0,02$ балів) майбутніх учителів фізичної культури з контрольної групи.

Результати дослідження свідчать, що всі показники ефективності підготовки майбутніх учителів фізичної культури до виховання здорового способу життя молодших школярів наприкінці педагогічного експерименту були вищими в експериментальній групі, порівняно з контрольною (табл. 1).

Таблиця 1 - Динаміка сформованості компонентів підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до виховання здорового способу життя у молодших школярів, %

Компоненти підготовленості	Експериментальна група, n = 30						Контрольна група, n = 32					
	Рівні											
	високий		середній		низький		високий		середній		низький	
	до	після	до	після	до	після	до	після	до	після	до	після
Мотиваційний	18,33	50	60	50	21,67	0	17,74	30,65	61,29	62,90	20,97	6,45
Когнітивний	20	45	65	55	15	0	19,35	35,48	66,13	61,29	14,52	3,23
Діяльнісний	16,67	61,67	43,33	36,67	40	1,33	16,13	17,74	43,55	46,78	40,32	35,48

Дискусія

На сучасному етапі недостатньо даних, що характеризують компонентний аналіз підготовленості майбутніх учителів фізичної до виховання молодших школярів культури здоров'я. Також недостатньо методик, спрямованих на підготовку майбутніх учителів фізичної культури до виховання здорового способу життя молодших школярів.

Розроблену модель означеної підготовки було зrealізовано під час формувального етапу експерименту. Деякі з основних положень такої моделі передбачали, що підготовленість майбутніх учителів фізичної культури забезпечувалася шляхом спеціальної організації навчально-вихованого процесу, поетапної підготовки студентів на засадах принципу інтеграції психолого-педагогічної, фахової (психофізіологічної, фізичної) практичної підготовки, створення необхідних педагогічних умов, доповнення змісту навчальних дисциплін психолого-педагогічного та фахового циклу (педагогіка, психологія, фізіологія людини, гігієна, теорія і методика фізичного виховання та ін.) науковим матеріалом з урахуванням розвитку науки щодо виховання здорового способу життя молодших школярів.

Одержані дані узгоджуються з результатами інших дослідників, передусім у висновку про відмінний від необхідного рівень підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до формування у молодших школярів здорового способу життя [3; 4]. Крім цього відзначається можливість підвищити

такий рівень у випадку використання інноваційних технологій і методик, що містять педагогічні умови, пов'язані з організацією, формуванням і реалізацією змісту означеної спрямованості [2; 6; 9]. Зокрема, використаний гендерний підхід передбачає врахування індивідуальних особливостей учнів, а також сформованими в учителів фізичної культури мотивації, знань, умінь, особистісних якостей до здійснення здоров'язберігаючої освіти.

Водночас, підтверджено ефективність використання критеріїв та показників, що дозволяють оцінити ефективність діяльності майбутнього вчителя фізичної культури, а саме когнітивного, діяльнісного та мотиваційного. Необхідність використання таких критеріїв при визначенні підготовленості до певного виду діяльності доведена багатьма дослідниками [5; 6; 8; 9].

Висновки

1. Важливою умовою підвищення ефективності формування готовності студентів факультету фізичної культури забезпечувати молодшим школярам спроможність здійснювати здоровий спосіб життя, крім орієнтації студентів на існуючі особливості в реалізації відповідної функції, необхідно забезпечувати міжпредметні зв'язки репродуктивного, пошукового і творчого характеру, оцінювати когнітивний, мотиваційний і діяльнісний компоненти такого виду професійної педагогічної підготовленості, а також здійсненням самостійної роботи і проходженням педагогічної практики.

2. Визначальним у процесі педагогічної практики є інтеграція теоретичних знань і практичних умінь, її зміст корегується відповідно до майбутньої професійної діяльності в контексті виховання здорового способу життя молодших школярів та передбачає використання на заняттях фізичною культурою технологій з формування духовного, психічного і фізичного

аспектів здоров'я, здійснення валеологічного аналізу, визначення стану здоров'я учнів, надання їм допомоги у розробленні індивідуальної програми оздоровчої спрямованості.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Джерела та література

1. Галаманжук Л. Л., Єдинак Г. А. Основи наукових досліджень : навч.-метод. посібник. Кам'янець-Подільський : Рута, 2019. 150 с. Galamanzhuk, L. L., Iedynak, G. A. (2019), *Osnovy naukovykh doslidzhen'* [Fundamentals of scientific research]. Ruta Printing House LLC, Kamianets-Podilskyi, 150 p. [in Ukraine].
2. Заїкін А. В. Інноваційні підходи до підготовки спеціалістів з фізичної культури. Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. 2008. Випуск 55. Т. 1. С. 160–163. Zaikin, A. V. (2008), "Innovatsiyni pidhody do pidgotovky specialistiv z fizychnoi kultury" [Innovative approaches to training specialists of physical culture]. *Bulletin of Taras Shevchenko Chernihiv State Pedagogical University*, Issue 55 (1), pp. 160-163. [in Ukraine].
3. Імас Є., Василенко М. Діагностика сформованості праксеологічного компонента професійної компетентності майбутніх фітнес-тренерів у закладах вищої освіти. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. 2019. Випуск 13. С. 34–39. doi: 10.32626/2227-6246.2019-13.34-39. Imas, E., Vasylenko, M. (2019), "Diahnostyka sformovanosti prakseolohichnoho komponenta profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh fitnes-treneriv u zakladakh vyshchoyi osvity" [Diagnosis of the formation of the praxeological component of professional competence of future fitness trainers in higher education institutions]. *Bulletin of Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University: Physical education, sports and human health*. Issue 13, pp. 34–39. doi: 10.32626/2227-6246.2019-13.34-39 [in Ukraine].
4. Комар А. О. Проблема готовності майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з молодшими школярами. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. 2015. Випуск 52. С. 31–36. Komar, A. O. (2015), "Problema hotovnosti maybutnikh uchyteliv fizychnoi kul'tury do pozaklasnoi roboty z molodshymy shkolyaramy" [The problem of readiness of future physical education teachers for extracurricular activities with primary school students]. *Psychological and pedagogical problems of rural school*, Issue 52, pp. 31-36. [in Ukraine].
5. Кремень В. Г. Підготовка вчителя в умовах переходу загальноосвітньої школи на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання. Вища школа, 2003. Випуск 1. С. 3–11. Kremen, V. H. (2003), "Pidhotovka vchytelya v umovah perehodu na novyi zmist, strukturu i 12-richnyi termin navchanya" [Teacher training in transition secondary school for a new content, structure and 12-year term of study]. *High school*, Issue 1, pp. 3–11. [in Ukraine].
6. Носко М. О. Здоров'язбережувальні технології у фізичному вихованні : монографія. Київ : СПД Чалчинська Н. В., 2014. 340 с. Nosko, M. O. (2014), *Zdorov'yazbereguval'ni tehnologii u fizychnomu vyhovanni* [Health technologies in physical education]. SPD Chalchynska N. V., Kyiv, 340 p. [in Ukraine].
7. Мельник А. О. Сутнісний зміст позакласної роботи учителів фізичної культури у початковій школі. Наукові записки. Серія : Педагогічні науки. 2015. Випуск 141(II). С. 183–186. Melnyk, A. O. (2015), "Sutnisnyi zmist pozaklasnoi roboty uchyteliv fizychnoi kul'tury u pochatkoviy shkoli" [The essential content of extracurricular work of physical education teachers in primary school]. *Proceedings. Series: Pedagogical sciences*, Issue 141(II), pp. 183–186. [in Ukraine].
8. Сущенко Л. П. Про професійне самовизначення майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту. Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки. 2004. Випуск 31. С. 383–389. Sushchenko, L.P. (2004), "Pro profesiynne samovyznacheniy maybutnykh fahivciv fizychnogo vyhovannya ta sportu" [About professional self-determination of the future specialists in physical education and sports]. *Pedagogy and psychology of creative personality formation: problems and searches*, Issue 31, pp. 383–389 [in Ukrainian].
9. Шиян Б. М. Теоретико-методичні основи підготовки вчителів фізичного виховання в педагогічних навчальних закладах : автореф. дис.... д-ра пед. наук : 13.00.04 Ін-т педагогіки і психології професійної освіти АПН України. Київ, 1997. 45 с. Shyian, B. M. (1997), "Teoretyko-metodychni osnovy pidhotovky vchyteliv fizychnogo vyhovannya v pedagogichnyh zakladah" [Theoretical and methodological bases of physical training teacher in pedagogical educational institutions]: abstract of the dissertation of the doctor of pedagogical sciences: 13.00.04 Institute of Pedagogy and Psychology of Vocational Education of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. Kyiv. 45 p. [in Ukraine].
10. Шкреттій Ю. М. Про врегулювання системи фізичної культури і спорту в Україні. Реалізація здорового способу життя – сучасні підходи. 2005. С. 13–26. Shkretii, Yu. M. (2005), "Pro vreguluvannya systemy fizychnoi kul'tury i sportu v Ukraini" [About the regulation of the system of physical culture and sports in Ukraine]. *Realizatsiia zdorovoho sposobu zhyttia – suchasni pidkhody*, pp. 13–26. [in Ukraine].

Надійшла до друку 13.05.2020